

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVcima
THE CENTER FOR SCIENTIFIC WORK IN VINKOVCI

ZAVOD ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD U ĐAKOVU
THE INSTITUTE FOR SCIENTIFIC AND ARTISTIC WORK IN ĐAKOVO

Znanstveno-stručni skup

Alojzija Ulman (1926. – 1994.),

*hrvatska akademska kiparica
i povjesničarka umjetnosti,
u povodu 100. godišnjice rođenja*

Knjiga sažetaka

Vinkovci, 15. svibnja 2026.

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci
Ulica kralja Zvonimira 9, 32100 Vinkovci

Kip bl. Alojzija Stepinca
(kapelica Sestara Uršulinki u Slavenskom Brodu)

KNJIGA SAŽETAKA

Alojzija Ulman (1926. – 1994.),

*hrvatska akademska kiparica
i povjesničarka umjetnosti,
u povodu 100. godišnjice rođenja*

Nakladnik

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, HR – 10000 Zagreb

Za nakladnika

Akademik Dario Vretenar, glavni tajnik

Urednici

Mons. dr. sc. Vladimir Dugalić, redoviti profesor,
upravitelj Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Đakovu
Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru,
upraviteljica Centra za znanstveni rad HAZU u Vinkovcima

Adresa uredništva

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,
Centar za znanstveni rad u Vinkovcima
Jurja Dalmatinca 22, HR-32100 Vinkovci

Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu
Petra Preradovića 17, HR-31400 Đakovo

Lektura

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru

Korektura

Ksenija Petričić

ISBN 978-953-347-676-6

Tisak

Glas Slavonije d.d., Osijek

Naklada

50 primjeraka

Na naslovnici

Kip Gospe od Brze Pomoći
(kapelica Sestara Uršulinki u Slavskom Brodu)

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVCI
THE CENTER FOR SCIENTIFIC WORK IN VINKOVCI

ZAVOD ZA ZNANSTVENI I UMJETNIČKI RAD U ĐAKOVU
THE INSTITUTE FOR SCIENTIFIC AND ARTISTIC WORK IN ĐAKOVO

Znanstveno-stručni skup

Alojzija Ulman (1926. – 1994.),
hrvatska akademska kiparica i povjesničarka umjetnosti,
u povodu 100. godišnjice rođenja

Knjiga sažetaka

Vinkovci, 15. svibnja 2026.

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci
Ulica kralja Zvonimira 9, 32 100 Vinkovci

Znanstveno-stručni skup

Alojzija Ulman (1926. – 1994.),

hrvatska akademska kiparica i povjesničarka umjetnosti,

u povodu 100. godišnjice rođenja

Organizatori

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Centar za znanstveni rad u Vinkovcima

Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu

Suorganizatori

Gradski muzej Vinkovci

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Pokrovitelji

Đakovačko-osječka nadbiskupija

Grad Vinkovci

Programsko-organizacijski odbor

Akademik Igor Anić, predsjednik

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru

Mons. dr. sc. Vladimir Dugalić, redoviti profesor

Helena Kuharić, prof.

Dr. sc. Darija Alujević

Hrvoje Vulić, dipl. arh.

PROGRAM

10.00	Pozdravni govori
10.30	<i>Životopis Alojzije Ulman</i> Matija Maša Vekić
10.45	<i>Društveno-politički kontekst života i rada Alojzije Ulman. Položaj umjetnice između vjere, ideologije i društvenih očekivanja 20. stoljeća</i> Mihaela Gelemanović Pracačić
11.00	Rasprava
11.20	Stanka
11.40	<i>Alojzija Ulman u očima suvremenika</i> Helena Kuharić
11.55	<i>Alojzija Ulman i đakovački biskupi. Analiza korespondencije s mons. Stjepanom Bäuerleinom i mons. Ćirilom Kosom</i> Vladimir Dugalić
12.10	<i>Alojzija Ulman i štovanje cibalskih martira svetih Euzebija i Poliona</i> Anica Bilić
12.25	Rasprava
12.45	Stanka za ručak
14.00	<i>Riječ o svestranosti Alojzije Ulman</i> Milan Bešlić
14.15	<i>Likovne komponente sakralnoga opusa Alojzije Ulman</i> Igor Loinjak
14.30	<i>Umjetnost u službi liturgije: analiza sakralnih prostora Alojzije Ulman</i> Robert Erk
14.45	Rasprava
15.05	Stanka
15.25	<i>Likovna i kiparska ostvarenja Alojzije Ulman u Sloveniji</i> Marjan Vogrin
15.40	<i>Božićne jaslvice i sakralno kiparstvo Alojzije Ulman</i> Matija Maša Vekić
15.55	<i>Prilog sustavnoj bibliografiji Alojzije Ulman: od znanstvenog rada do umjetničke recepcije</i> Ankica Landeka
16.10	Rasprava
16.30	Završetak skupa

SAŽECI IZLAGANJA

ŽIVOTOPIS ALOJZIJE ULMAN

Matija Maša Vekić, diplomirana lingvistica
i indologinja, Zagreb

Akadska kiparica i povjesničarka umjetnosti Alojzija Ulman rođena je u Vinkovcima 17. svibnja 1926. Osnovnu školu završila je u Vinkovcima, a gimnaziju u Zagrebu. Diplomirala je 1945. godine na Višoj učiteljskoj školi u Osijeku. Dvije je godine radila u osnovnoj školi u Vinkovcima, a od 1947. do 1954. u vinkovačkoj gimnaziji. Od ljeta 1954. samostalna je umjetnica, 1956. godine završava studij povijesti umjetnosti u Zagrebu i uči kiparstvo u ateljeima arhitekta i kipara profesora Frane Cote i kiparice Mile Wod. Odlazi 1960. godine na usavršavanje na *École des beaux-arts à Paris – Školu likovnih umjetnosti* u Parizu, gdje je 1961. nagrađena za svoj diplomski rad – poprsje *Kardinala Alojzija Stepinca*.

Imenovana je referenticom za crkvenu umjetnost Biskupijskoga ordinarijata u Đakovu 1960. godine te započinje raditi u području pastoralne kulture u Župi Vinkovci. Suraduje s crkvenim ustanovama na provođenju reforma Drugoga vatikanskog koncila, na projektiranju i restauriranju crkava i kapela. Imenovana je članicom savjetnicom Komisije za izgradnju crkvenih objekata Đakovačke i Srijemske biskupije 1975. godine i animatoricom pastoralne kulture 1979. Članicom Vijeća za apostolat laika Biskupske konferencije Jugoslavije imenovana je 1980., a članicom Foruma katoličkih laika Europe 1982.

Osnovala je i vodila Atelje sakralne umjetnosti (ATSUM) u Vinkovcima. Bila je glavna urednica lista Jugoslavenske biskupske konferencije *Pastoralna kultura* (PAK). Pisala je i prevodila s njemačkoga i francuskoga jezika u svrhu pastorala i umjetnosti. Izradila je nekoliko tisuća skulptura i reljefa od sitne plastike do monumentalnih skulptura: preko pedeset kompleta božićnih jaslca, križne putove, križeve, oltare, pojedinačne svetačke kipove i skupine svetaca itd. Aktivno je djelovala u Ogranku Matice hrvatske u

Vinkovcima od 1991. godine do smrti. Bavila se i starokršćanskom arheologijom.

Djela joj se nalaze diljem svijeta od Hrvatske i Europe do Afrike, Amerike i Australije. Za svoj rad u Katoličkoj Crkvi primila je najviše papinsko odlikovanje za vjernike laike *Pro Ecclesia et Pontifice*.

Ključne riječi: kiparica Alojzija Ulman, Katolička Crkva, sakralna umjetnost, kipovi svetaca, božićne jaslvice, križni put, starokršćanska arheologija.

DRUŠTVENO-POLITIČKI KONTEKST ŽIVOTA I RADA ALOJZIJE ULMAN

Položaj umjetnice između vjere, ideologije
i društvenih očekivanja 20. stoljeća

Mihaela Gelemanović Pracaić, profesorica likovne kulture, Vinkovci

Alojzija Ulman djelovala je u razdoblju snažne ideološke kontrole, u kojem je sakralna umjetnost bila potisnuta na margine, a žene u umjetnosti često nevidljive. U radu se analizira položaj sakralne umjetnosti koja je bila izvan državnoga fokusa te položaj umjetnice koja je djelovala izvan glavnoga toka umjetničkoga sustava. Opisuje se prisilni izlazak iz institucionalnoga sustava 1954. godine koji je predstavljao ključni lom u njezinu profesionalnom i identitetskom razvoju. Gubitak posla značio je prekid s državnim obrazovnim sustavom, gubitak sigurnosti i profesionalnoga statusa, što je za ženu intelektualku i vjericu imalo dvostruku težinu. Rad naglašava da to nije bila samo administrativna odluka nego i ideološki signal.

Izbačena iz institucionalnoga okvira zbog ideološke nepodobnosti, izgradila je autonomnu karijeru u crkvenom i međunarodnom prostoru. Njezin vjerski identitet postaje temelj profesionalnoga djelovanja, a sakralna umjetnost prostor slobode i afirmacije. Nastavkom edukacije, stručnim usavršavanjem u zemlji i inozemstvu, sudjelovanjem na znanstvenim i crkvenim skupovima te predvodijskim radom stvorila je paralelni intelektualni put, neovisan o državnim strukturama, ali duboko povezan s europskim crkvenim i kulturnim krugovima.

Profesionalni uspon izvan državnoga sustava postao je uspješniji nego što bi bio moguć unutar njega, što pokazuje kako je promjena konteksta dodatno osnažila njezin javni identitet. Razmatra se položaj umjetnice iz rodne perspektive s obzirom da djeluje u dvostruko marginaliziranom prostoru kao žena u kiparstvu i kao umjetnica u sakralnoj domeni. Opisuje se vrijednost profesionalne

ustrajnosti, međunarodnih angažmana kao oblika tihe emancipacije i izgradnje javnoga identiteta izvan ideoloških okvira. Rad pridonosi razumijevanju umjetničkoga puta koji zauzima jedinstveno mjesto u hrvatskoj umjetnosti 20. stoljeća, ostvarenoga izvan modernističkoga kanona, ali s iznimno snažnim i trajnim doprinosom sakralnoj umjetnosti.

Ključne riječi: socijalistička ideologija, sakralna umjetnost, institucionalna marginalizacija, vjerski identitet, profesionalna autonomija, rodna perspektiva, recepcija.

ALOJZIJA ULMAN U OČIMA SUVREMENIKA

Helena Kuharić, profesorica engleskoga jezika
i književnosti, Vinkovci

U ovom se prilogu donose sjećanja nekolicine suvremenika na Alojziju Ulman: u prvom redu autorice teksta Helene Kuharić i Katicice Šarčević, članice Društva *Hrvatska žena* u Vinkovcima, kojoj je Lojzika u gimnaziji bila razrednica i profesorica povijesti umjetnosti. Helena Kuharić Alojziju Ulman zove Lojzika, kako su je svi od milja zvali. Slijede sjećanja Zlatka Dovhanja, koja se referiraju na Alojziju Ulman kao utemeljiteljicu crkvenoga dječaćkog zbora *Polionovi drugovi*, osnovanoga po uzoru na učenike ranokršćanskoga cibalskog (vinkovačkog) mučenika sv. Poliona, lektora. Zbor *Polionovi drugovi* djelovao je od osnutka 1970. – 1971. godine do 1979. godine, a brojio je između 20 i 30 dječaka u dobi između 8 i 15 godina. Analiziraju se i sjećanja dvojice redovnika otaca Maksa Klanjšeka i Martina Vidoviča iz Slovenije, koji su Lojziku iznimno cijenili kao umjetnicu, vjernicu i onu koja voli svoju domovinu i zavičaj.

Helena Kuharić upoznala je Lojziku Ulman najprije preko njezinih pisama koja je slala sa svoje umjetničke specijalizacije u Parizu uršulinki majci Margiti Labrtić, Heleninoj vjeroučiteljici u Slavonskome Brodu. Na satove vjeronauka »konferencije« s majkom Margitom Labrtić nekoliko je puta došao i biskup mons. Stjepan Bäuerlein. Biskup i majka Margita odlučili su pomoći Lojziki otići na usavršavanje na Sorbonu u Pariz, gdje se časna Margita svojedobno školovala. Kako je ostala u kontaktu s časnim sestrama u Parizu, mogla im je preporučiti Lojziku. Kada je Lojzika otišla 1960. godine u Pariz usavršavati kiparstvo i studirati francuski jezik, svaki je tjedan slala časnoj Margiti pismena izvješća o svojim iskustvima, a ona ih je čitala svojim učenicama na vjeronaučnim susretima nakon čega bi one o svemu tome diskutirale. Lojzika je bila marljiva i nadarena tako da je 1961. godine na izložbi studenata likovne aka-

demije *Salon École des beaux-arts* primila priznanje za svoj diplomski rad – poprsje *Kardinala Alojzija Stepinca*.

Kada se Helena Kuharić 1972. udala u Vinkovce, upoznala se uživo s Alojzijom Ulman. Kako je Lojzika bila radni član Matice hrvatske, uključila je i Helenu Kuharić 1992. u rad Odjela za zaštitu spomenika kulture i okoliša vinkovačkoga Matičina ogranka. Član toga odjela bio je i akademski kipar i grafičar Antun Babić. Kada je sluga Božji, kardinal Franjo Kuharić, stric Helenina supruga, u siječnju 2002. godine saznao da Helena jako cijeni Lojziku, iznenadio ju je darovavši joj Lojzikin rad *Sv. Polion i njegovi dječaci*.

Ključne riječi: Lojzika Ulman, Helena Kuharić, majka Margita Labrtić, Katica Šarčević, Zlatko Dovhanj, *Polionovi drugovi*, Maks Klanjšek, Martin Vidovič.

ALOJZIJA ULMAN I ĐAKOVAČKI BISKUPI

Analiza korespondencije s mons. Stjepanom Bäuerleinom i
mons. Ćirilom Kosom

Mons. dr. sc. Vladimir Dugalić, redoviti profesor, Đakovo

U Nadbiskupskom arhivu u Đakovu nalazi se sačuvana korespondencija Alojzije Ulman s đakovačkim biskupima, mons. Stjepanom Bäuerleinom i mons. Ćirilom Kosom. Korespondencija se može razdijeliti na osobna pisma i službene dopise, godišnja financijska izvješća te izvještaje o radu i planiranim aktivnostima. Analizom korespondencije dobiva se uvid u njezino djelovanje na prostoru tadašnje Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije, osobito dok je bila službenica Biskupskoga ordinarijata u Đakovu te referentica za crkvenu umjetnost, ali se otkriva i niz zanimljivih detalja, osobito o vremenu boravka u Parizu te o samoj osobnosti Alojzije Ulman i njezinom odnosu prema biskupima. Zanimljivo je uočiti da je odnos s biskupom Bäuerleinom bio vrlo srdačan i prijateljski dok se u korespondenciji s biskupom Kosom uočava određen polemičan ton, ponajviše oko financijskih pitanja.

Ključne riječi: Alojzija Ulman, Đakovačka i Srijemska biskupija, Stjepan Bäuerlein, Ćiril Kos, korespondencija.

ALOJZIJA ULMAN I ŠTOVANJE CIBALSKIH MARTIRA SVETIH EUZEBIJA I POLIONA

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru, Vinkovci

Implementacijom teorije kulturnoga pamćenja istražiti će se udio, uloga i doprinos Alojzije Ulman u revitalizaciji kulta cibalskih martira svetih Euzebija, biskupa, i Poliona, lektora, te s njima povezane hagiografske i ranokršćanske baštine rimskih Cibala s naglaskom na prgonima kršćana u 4. stoljeću za vladanja cara Dioklecijana. Korpus istraživanja Ulmaničini su tekstovi koji se referiraju na cibalske martire i rano kršćanstvo u Cibalama te knjiga *Ranokršćanski život u Vinkovcima*, objavljena 1972. u suautorstvu s Josipom Kunkerom i Mitrom Dragutincem. Zahvaljujući njihovom radu, nakon duge latencije cibalski su martiri ožvljeni u kulturnom pamćenju i životu recentne vjerske zajednice u obliku titularne svetkovine s liturgijskim štovanjem svetih Euzebija i Poliona na spomen-dan 29. svibnja, potom osnivanjem crkvenoga dječaćkog zbora *Polionovi drugovi*, koji je djelovao od 1969. do 1979. godine, održavanjem *Godišnjega mementa mučenika*, pokrenutim 1965. s komemoracijskom funkcijom radi periodičkoga oživljavanja sjećanja. S ciljem učvršćenja kulta svetih Euzebija i Poliona promijenjen je 1973. titular župne crkve svetoga Ivana Nepomuka u Vinkovcima te otada nosi naslov svetih Euzebija i Poliona, što je također rezultat rada Alojzije Ulman i drugih suradnika.

Svoj doprinos dala je Alojzija Ulman i na području sakralnoga kiparstva izradivši 1964. u bijeloj terakoti skulpture srijemskih martira sv. Dimitrija, đakona, svetoga Ireneja, sirmiškoga biskupa, svetoga Montana i supruge mu sv. Maksime iz Singidunuma, pogubljenih u Sirmiju 304. godine, a postavljeni su u crkvi svetih Euzebija i Poliona u Vinkovcima. U privatnom je vlasništvu njezin kip *Sveti Polion i njegovi dječaci* te *Sarkofag sv. Poliona*. Njezin se doprinos očituje u povezivanju kiparstva i pisane kulture, vizualnoga i hagiografskoga nasljeđa.

Svojim radom kao povjesničarka umjetnosti i akademska kiparica podigla je potonulo kulturno dobro iz latentne faze te revitalizirala u kulturnom pamćenju ranokršćanske cibalske i srijemske mučenike zbog čega je jasno mapirala Vinkovce kao sakralni krajo-lik na zemljovidu kulturne geografije. Među različitim oblicima komemoriranja cibalskih martira skrenula je pozornost na martirologij ranokršćanske zajednice i pisanu latinsku hagiografsku baštinu s naglaskom na sveti tekst i lokalni baštinski narativ *Passio sancti Pollionis et aliorum martyrum* / *Muka svetoga Poliona i drugih mučenika*, kronotopski vezan za rimske Cibalae.

Ključne riječi: Alojzija Ulman, rano kršćanstvo u Cibalama, progoni kršćana, cibalski i sirmijski martiri, hagiografija, pasija, kulturno pamćenje, sakralno kiparstvo.

RIJEČ O SVESTRANOSTI ALOJZIJE ULMAN

Milan Bešlić, književni i likovni kritičar te esejist, Zagreb

Činjenice kazuju da je Alojzija Ulman (1926. – 1994.) jedna od najsvestranijih hrvatskih umjetnica 20. stoljeća. Ovu tvrdnju utemeljeno potkrepljuje njezino opsegom veliko i tematski raznovrsno likovno djelo, te, isto tako, plodna i aktivna djelatnost u različitim područjima u rasponu od pedagoškoga rada i predanoga sudjelovanja u brojim kulturnim djelatnostima, zatim sudjelovanje na znanstvenim i stručnim kongresima i skupovima. Važna dionica u njezinu plodnom i raznovrsnom stvaralaštvu svakako je i prevodilački rad najviše s njemačkoga i francuskoga jezika na kojima je održala i zapažena predavanja iz područja povijesti umjetnosti i suvremene sakralne umjetnosti. Velika tema je i njezina pisana i nedovoljno istražena ostavština iz umjetnosti, poglavito, sakralne provenijencije surađujući člancima i esejima u katoličkom tisku na hrvatskom i njemačkom jeziku: u *Glasi Koncila*, *Veritasu*, *Katoličkim misijama*, *Portavoceu*, *Essen-Zeitungu* i brojnim drugim.

Od naročite je važnosti istaknuti da je Alojzija Ulman ostavila vrijedna djela kao likovna umjetnica te da ona u kontekstu suvremene hrvatske umjetnosti sakralnoga izričaja nisu adekvatno valorizirana i stoga nedovoljno poznata ne samo u akademskoj zajednici nego i u široj kulturnoj javnosti, što samo govori u prilog ovom nastojanju da se njezino djelo revalorizira i aktualizira i time promjeni percepcija o njegovoj vrijednosti u nacionalnoj umjetnosti i širem kulturnom kontekstu. Naime, njezina brojna likovna djela ostvarena po kršćanskim motivima postavljena su u mnogim sakralnim prostorima, crkvama i kapelicama diljem svijeta počevši od domovinskoga prostora Hrvatske, potom u Europi, Africi, Americi i Aziji. Plodan opus u likovnom djelu nije zasjenio njezinu pisanu riječ kojom je ostavila zamjetan trag u kojemu čitamo opus Alojzije Ulman te u kontekstu onih hrvatskih umjetnika koji su se izražavali poglavito u likovnom jeziku, jednako tako i u književnom jeziku i pisali

nezaobilazne stranice o hrvatskoj likovnoj umjetnosti i književnosti počevši od klasika 20. stoljeća do istaknutih suvremenih umjetnika kao što su Ivan Meštrović, Ljubo Babić, Jerolim Miše, Vanja Radauš, Krsto Hegedušić, Matko Peić, Đuro Seder, Josip Vaništa, Vlado Martek, Kuzma Kovačić, Željko Kipke, Vatroslav Kuliš, Antun Maračić, Igor Rončević, Jagor Bućan i dr.

Ključne riječi: svestranost, plodnost, likovni medij, književna riječ, sakralno, kontekst, klasici, suvremenost.

LIKOVNE KOMPONENTE SAKRALNOGA OPUSA ALOJZIJE ULMAN

Dr. sc. Igor Loinjak, Osijek

Alojzija Ulman kiparica je koja je u svome opusu ostvarila veliki broj djela sakralne tematike. To je važna činjenica budući da je u vremenu u kojem Ulman intenzivno djeluje, upravo takva tematika bila u opreci s političkim i ideološkim obrascima koji su tada postojali u Hrvatskoj. To, međutim, umjetnicu nije sprječavalo da vlastiti doživljaj vjere iskaže kroz poznate ikonografske prikaze, ali s dubokim osjećajem za modernost likovnog jezika. Njezin je pristup zanimljiv jer unosi elemente francuskoga ranog modernizma kakav je u kiparstvu ponajbolje njegovao Auguste Rodin i čitava plejada kipara koji su se oslanjali na njega. S druge strane, jasan osjećaj za materijalnost ljudskoga lika te naglašeno modeliranje plohe unosi u brojna njezina djela elemente »kiparskoga impresionizma«, u kojem obrađena površina postaje područje igre svjetla, što zorno pokazuju primjeri iz samostana karmelićanki Božanskoga Srca Isusova iz Slavenskoga Broda, ali i brojna druga djela u kojima se vidi treperava ploha oblikovana velikim brojem kratkih poteza.

Premda ukorijenjena u tradiciju figurativnoga kiparstva, Ulman unutar svojega opusa ispituje i tanku granicu između figurativnoga i apstraktnoga likovnog jezika u smjeru promišljanja o reduciranoj formi u kojoj se zadržavaju temeljni obrasci tradicionalne ikonografije, ali uz pročišćen, gotovo minimalistički pristup oblicima. U radu će se naglasak staviti na djela Alojzije Ulman sačuvana na prostoru Đakovačko-osječke nadbiskupije na čijem je području kiparica ostavila zapaženi trag.

Ključne riječi: kiparstvo, sakralna umjetnost, Ulman, redukcija forme.

UMJETNOST U SLUŽBI LITURGIJE: ANALIZA SAKRALNIH PROSTORA ALOJZIJE ULMAN

Mr. sc. Robert Erk, Đakovo

Rad se bavi problematikom uređenja liturgijskoga prostora u svjetlu poslijekoncilске obnove, polazeći od normativnih i teoloških načela Crkve. U prvom dijelu iznose se temeljne smjernice koje proizlaze iz liturgijskih dokumenata, osobito s obzirom na ulogu oltara, ambona i cjelokupne simboličke organizacije prostora.

U drugom dijelu rada analiziraju se odabrani sakralni prostori oblikovani djelovanjem hrvatske akademske kiparice Alojzije Ulman s ciljem vrednovanja odnosa između umjetničkoga izraza i liturgijske funkcije. Poseban naglasak stavlja se na pitanje u kojoj mjeri njezina djela pridonose jasnoći, simboličkoj smislenosti i teološkoj čitljivosti liturgijskoga prostora.

Ključne riječi: Alojzija Ulman, sakralna umjetnost, liturgijski prostor, poslijekoncilска obnova.

LIKOVNA I KIPARSKA OSTVARENJA ALOJZIJE ULMAN U SLOVENIJI

p. Marjan Vogrin, un. dipl. theol. i lic. phil., Ptuj

Svojim izlaganjem želim predstaviti rad akademske kiparice i povjesničarke umjetnosti Alojzije Ulman u Sloveniji. Da je mogla raditi i ostvariti nešto za slovenske vjernike, zaslužno je poznanstvo s p. Maksom Klanjšekom, koji je bio poslije ređenja 1957. godine barem jednu godinu kapelan u Vinkovcima.

Njezino prvo djelo u Sloveniji dva su pobočna oltara u kapeli, bivšoj samostanskoj blagovaonici budući da je samostanska i župna crkva bila bombardirana i srušena krajem Drugoga svjetskog rata. Sanirane su bile freske i štukature. Najveći su i najpoznatiji Ulmaničini radovi u Sloveniji jaslice u Ptuj, Ptujskoj Gori i Piranu.

Ključne riječi: Ptuj, Ptujaska Gora, Piran, freske, štukature, jaslice.

BOŽIĆNE JASLICE I SAKRALNO KIPARSTVO ALOJZIJE ULMAN

Matija Maša Vekić, diplomirana lingvistica
i indologinja, Zagreb

U ovom prilogu riječ je o djelima koja je izmodelirala profesora i kiparica Alojzija Ulman s osobitim osvrtom na njezine božićne jasllice ili betleheme, koje je izradila za crkve i samostane širom domovine i svijeta. Izradila je preko pedeset kompleta, a u svakom kompletu najmanje po pet figura. Teme su njezina umjetničkoga opusa jasllice, križni putovi, križevi, skupine svetaca i pojedinačni kipovi. Njezina se djela nalaze na javnim mjestima, u župnim crkvama u Nuštru, Otoku, Šarengradu, Vinkovcima i drugim te na nadgrobnim spomenicima kao što su svećenička grobnica na Murteru, *Šokica* – portretni nadgrobni spomenik u Slavonskom Brodu i *Krist nad grobnicom obitelji Ulman* u Vinkovcima te kod privatnih osoba. Izdvaja se svojom formom njezina moderna figura Krista, napravljena od gruboga kamenja s uzdignutim rukama prema nebu, što simbolizira nadu u vječni život, postavljena nad grobnicom obitelji Ulman na groblju sv. Marije Magdalene u Vinkovcima.

Od pojedinačnih kipova izdvajamo *Presveto Srce Isusovo*, *Dobri Pastir*, *Bambino* – *Novorođeni Kralj*, *Blažena Djeвица Marija*, *Sv. Josip*, *Bl. Alojzije Stepinac*, *Sv. Maksimilijan Kolbe* itd. te poprsja *Službenica Božja Marica Stanković* kod Suradnica Krista Kralja u Zagrebu i *Sluga Božji Petar Barbarić* u dubrovačkom sjemeništu kod otaca isusovaca.

Iz skupine svetaca koje je Alojzija Ulman izradila izdvajamo *Gospu Brze Pomoći s Malim Isusom* – *posrednikom milosti u naručju*, *Ukazanje Gospe Međugorske* – *Kraljicu Mira među vjernicima*, *Magnifikat* – *Marijin Veliča* u Ptuj, *Sv. Petar prima ključeve od Isusa* u isusovačkoj crkvi u Beogradu, *Sv. Anđelu Meriči s djecom*, *Majku Klaudiju Boellein u klečćem stavu pred Gospodinom*, *Sv. Poliona*, *lektora i njegove dječake*, *Sv. Ireneja*, *biskupa i sv. Dimitrija*,

đakona, Sv. Ćirila i Metoda, Sv. Antu s Malim Isusom u naručju, Sv. Josipa, stolara, i Maloga Isusa koji mu pomaže, dva anđela, dvije ovčice itd.

Ključne riječi: ciklus božićnih jaslica – betlehema, Gospa Brze Pomoći, Sv. Josip, Mali Isus – Bambino, časne sestre uršulinke, uređenje crkava.

PRILOG SUSTAVNOJ BIBLIOGRAFIJI ALOJZIJE ULMAN: OD ZNANSTVENOGA RADA DO UMJETNIČKE RECEPCIJE

Ankica Landeka, univ. mag. theol.
i viša knjižničarka, Đakovo

U povodu 100. obljetnice rođenja Alojzije Ulman (1926. – 1994.), ovaj rad postavlja zadatak sustavnoga prikupljanja i vrednovanja njezine cjelovite bibliografije. Iako je u javnosti prvenstveno prepoznata kao kiparica snažnoga sakralnog naboja, njezina pisana ostavština otkriva polihistorску prirodu njezina djelovanja, obuhvaćajući područja arheologije, povijesti umjetnosti, muzeologije i likovne kritike.

Istraživanje obuhvaća primarnu bibliografiju – od njezinih ranih znanstvenih radova o ranokršćanskim lokalitetima i antičkoj baštini, objavljivanih u stručnoj periodici i zbornicima (poput *Godišnjaka Ogranka Matice hrvatske Vinkovci*) do stručnih muzeoloških priloga i eseja u časopisu *Marulić*. Uz autorske tekstove, rad analizira i sekundarnu bibliografiju, uključujući monografske prikaze Matije Maše Vekić i Marije Devidé te brojne kataloške zapise koji prate njezin bogati umjetnički put. Cilj je ovoga rada kroz iscrpan bibliografski popis pružiti temelj za cjelovito sagledavanje lika i djela Alojzije Ulman, ujedinjujući njezinu ulogu znanstvenice istraživačice i istaknute kiparice u jedinstven stvaralački portret.

Ključne riječi: Alojzija Ulman, cjelovita bibliografija, sakralna umjetnost, ranokršćanska arheologija, povijest umjetnosti, bibliografski opus.

Božične jaslice
(Župa sv. Lovre, Babina Greda)

Svetište u Župi Duha Svetoga u Nuštru

Alojzija Ulman
(1926. – 1994.)

Duhovi
(Župa Duha Svetoga, Slavonski Brod)